

MEGHÍVÓ

A BUDAPESTI CORVINUS EGYETEM
TÁJÉPÍTÉSZETI ÉS DÖNTÉSTÁMOGATÓ RENDSZEREK
DOKTORI ISKOLÁJA

meghívja Önt

FÜRSTAND ATTILA

Térszintaktika a településkutatásban

című PhD doktori értekezésének

2008. február 19-én de. 9.00 órakor
tartandó nyilvános vitájára.

Témavezető: Mezősné Szilágyi Kinga, CSc

Helyszín: Budapesti Corvinus Egyetem,
1118 Bp. Villányi út 35-43. K épület III. em. KLUBTEREM

A Bíráló Bizottság összetétele:

Elnöke: Jámbor Imre, CSc

Tagjai:

Balogh Péter, PhD
Salyné Czinkóczy Anna, PhD
Kalmár Miklós, PhD
Meggyesi Tamás, CSc

Opponensei:

Korompai Attila, CSc
Winkler Gábor, DSc

Titkár: Salyné Czinkóczy Anna, PhD

Az értekezés megtekinthető

a Budapesti Corvinus Egyetem Budai Entz Ferenc Könyvtárában és Levéltárban
(Budapest, XI., Villányi út 35-43. K. ép. I. em.),
elektronikus változata a <http://phd.lib.uni-corvinus.hu/283/>
címen

*A nyilvános vitában minden jelenlévő részt vehet
és írásban előzetesen is észrevételt tehet.*

Dr. Harnos Zsolt sk.
egyetemi tanár
Doktori Iskola Vezetője

Térszintaktika a településkutatásban

Összefoglalás

Doktori dolgozatomban a térszintaktikai vizsgálatok elméletét és gyakorlati alkalmazási lehetőségeit tártam fel annak hazai adaptációjának elősegítése, valamint a módszer a településkép vizsgálatában betöltött lehetséges szerepének azonosítása érdekében. A dolgozatban módszertani jellegű vizsgálatokat végeztem, amelyekkel a térszintaxis analízis, mint empirikus alapokon nyugvó, strukturalista módszer alkalmazási lehetőségeit mutattam be a települések fizikai, illetve társadalmi-gazdasági szerkezete közötti, valamint az ezekkel szoros kapcsolatban lévő, a településképet jellemző, adott települési terekhez köthető funkcionális, formai és stílusbeli összefüggések feltárására.

Kutatásom alapvető gondolata az volt, hogy a település képe, a település vagy településrész a társadalom, a gazdaság és a természeti környezet folyamatos és történelmi léptékű konfliktusainak eredményeképpen alakul ki, és ezen konfliktusok sajátos formában a településszerkezetben is megjelennek. Ezen kiinduló gondolat alapján kutatási feladataim a térszerkezet, illetve a társadalmi, gazdasági és környezeti tényezők közötti kapcsolatok vizsgálatát foglalták magukba, melyeket a településképi jellemzőkkel vettem össze. Ezen tényezők a települések fenntarthatóságának meghatározói, így feltételeztem, hogy a módszer alkalmazása a fenntarthatóság operatív értelmezéséhez is közelebb vezet. A térszintaxis analízis módszerével először elméleti térszervezési lehetőségeket vizsgáltam, majd Budapest szerkezetét jellemeztem fő hálózati elemein keresztül. A vizsgálat további lépéseiben statisztikai jelentőségű kapcsolatokat azonosítottam a térszintaktikai értékek és a statisztikai leíró adatok között, amivel bizonyítottam, hogy a módszer a társadalmi-gazdasági folyamatokat is integráló módon alkalmas a települések térszerkezetének leírására.

A módszer további alkalmazása során Budapest térszerkezeti változásait vizsgáltam az 1870-es és a 2001-es évek között. Eredményeim az mutatják, hogy a térszintaxis analízis segítségével a közismert szerkezeti változások (részleges gyűrűs-sugaras rendszer kialakítása) igen jó eredményekkel modellezhetők, így megállapítottam, hogy a módszer különösen jól alkalmazható a különböző városépítészeti beavatkozások a fizikai, társadalmi és gazdasági térszerkezetre gyakorolt hatások előrejelzésére. A módszer a településkutatásban történő alkalmazásának egy különleges területe a városok tipizálása. A 4 városban mintegy 20 mintaterületen elvégzett vizsgálatok alapján én is a szakirodalommal megegyező eredményre jutottam, miszerint a városok szerkezetük alapján nem oszthatók egyértelműen, de egyes városrészek – különösen a tervezett városrészek – esetében meghatározhatók jellegzetes struktúrák. Településképet részletesen Budapesten a Duna tengelyén, illetve a Középső-Ferencváros városi körzetén vizsgáltam, amellyel párhuzamosan a mintaterületekre részletesebb térszintaktikai értékelést is végeztem. Eredményeim alapján elmondható, hogy a térszintaktikai értelemben vett térszerkezet leírásával meghatározhatók az alapvető városképi jellegzetességek, beleértve a funkcionális és formai elemeket is. Összességében megállapítottam, hogy a fenntarthatóság szerkezeti és városképi tényezői a térszintaxis analízissel vizsgálhatók és modellezhetők.

Eredményeim szerint a módszer alkalmazása minden olyan esetben javasolható, ahol a térszerkezet komplex, a társadalmi, gazdasági és környezeti szempontokat is magába foglaló vizsgálata, illetve a térszerkezet megváltoztatására tervezett beavatkozások komplex hatásainak előrejelzése jelentkezik feladatként. Gyakorlati szempontból a térszintaxis analízis módszere települési szinten a települések szerkezeti és szabályozási terveinek elkészítése, kisebb léptékben a szabadtér tervezés (pl. a beépítési tervek, közterületek, zöldfelületek) vagy akár épülettervezés során, de pl. a területfejlesztésben, tájtervezésben és közlekedéstervezésben is alkalmazható.